

Det kongelige fornyings-, administrasjons- og
kirkedepartement
Postboks 8004, Dep
0030 OSLO

Høringsuttalelse til forslag til endringer i Gravferdsforskriften fra Institutt for landskapsplanlegging, UMB.

Universitetet for miljø- og biovitenskap (UMB) ved Institutt for landskapsplanlegging (ILP) ønsker å gi innspill til endringsforslagene i Gravferdsforskriften. ILP underviser, som eneste lærersted i Norge, i planlegging av gravplasser. ILP knytter sine kommentarer til høringsdokumentets nummerering. Berøres ikke punkter i denne høringsuttalelsen så slutter ILP seg til departementets vurderinger.

3. Tilpasninger til religiøse og livssynsmessige minoriteter

3.3 Prinsipielt bør det tilrettelegges for å dispensere fra kravet om kiste ved gravlegging. Fellesrådet må da kunne stille krav til svøpemateriale, «transportkiste» og igjenfylling av graven, samt legge ansvaret for handlinger og kostnadene til den som besørger gravferden.

3.4 Tilstedeværelse under kremasjon bør ikke være begrenset av «der forholdene ligger til rette for det». Etterlatte bør generelt gis anledning til å være tilstede ved kremasjon. De fysiske bygningsmessige forholdene må tilpasse seg dette, ikke motsatt som forslaget ordlyd legger opp til.

4. Tilpasninger til plan- og bygningslovgivningen

4.1 Anlegg mv. av gravplass

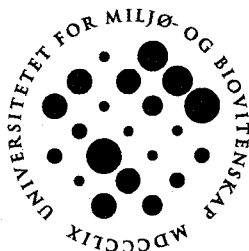
Den myndighet som har forvaltningsansvaret er rette vedkommende til å forestå utarbeidelse av reguleringsplan for gravplass. De har kunnskap om hva en gravplass er, lovkrav og de har ansvaret for utforming av gravplassen. Kommunens ansvar bør begrenses til kommunens arealplaner/ kommuneplanen. Gravplass, forvaltet av fellestrådene, faller uten tvil inn under offentlig formål og har dermed samme gyldighetstid som andre offentlige/kommunale reguleringsplaner. Kostnadene til utarbeidelse av reguleringsplan må uansett dekkes av kommunen.

5. Inndeling av gravplass – SOSI-standard

ILP ønsker sosi-standarden og kravet om det velkommen. Dette er naturlig og nødvendig for all arealmessig planlegging. Det benyttes for all annen arealmessig planlegging i dag.

Det anbefales at ordet **gravplassplan** endres til **plan for gravplass** da dette faller mer naturlig enn det oppkonstruerte ordet gravplassplan.

ILP fraråder at benevnelsen gravplan endres til «gravkart», slik det var før revisjonen i 1997, fordi det er ulogisk at man opererer med **gravplassplan/plan for gravplass** i målestokk 1:500/200 og **gravkart** når det er krav om målestokk 1:100 for en mindre del av gravplassplan/plan for gravplass.

Hensikten er å vise inndeling og bruk av gravene, det foreslås derfor at benevnelsen **gravbruksplan** erstatter gravplan/gravkart. Forskriften bør legge til rette for at gravbruksplan kan kombineres med det som i dag omtales som «belegningsplaner» og som i dag utarbeides i tillegg til gravplan. Disse to planene for inndeling, veiledende rekkefølge og bruk av graver bør uttrykkes i en plan.

ILP finner departementets forslag til ordlyd i §4 første ledd uklar. Vi har problemer med å forstå hva som ønskes uttrykt, siden en «frittliggende» grav i dag vanligvis også vil ha en identitet innenfor en form for rekkesystem. Videre er ILP av den oppfatning at kravet om at gravfelt skal inndeles i rekker og kolonner er svært begrensende for utforming av framtidige gravplasser. Hvis departementet mener at alle rekker skal ligge slik at gravene danner gjennomgående kolonner vinkelrett på gravrekkene er ikke dette alltid tilfelle i dag. Det er absolutt ikke ønskelig som et krav for alle framtidige gravplasser. Man må kunne se for seg en framtidig gravplass bestående av kun «frittliggende» graver hvor rekke-/griddprinsippet ikke er tilstede. Nyere teknologi gjør identifisering av graver utenfor et griddsystem fullt mulig. Det bør en forskrift av 2012 gjenspeile, idet vi viser til SOSI standard for gravplasser. ILP mener ordlyd i første ledd med fordel kan forenkles til **Gravplass inndeles i gravfelt. Hvert gravfelt inndeles normalt med graver ordnet i rekker.** Videre at §4 kan benevnes slik: **§4. Inndeling av gravplass. Gravbruksplan**

7 Tekniske endringer

7.2 Grunnvann og drenering.

ILP er enige i prinsippet om at nye drengsledninger skal godkjennes av bispedømmerrådet. ILP er av den oppfatning at dette falle inn under «vesentlig endring» og således er dekket av Gravferdslovens §4. Når det nå foreslås en egen godkjenningsplikt på drengsledninger, viser det et behov for avklaring av begrepet «vesentlig endring». I den sammenheng anbefales det en vurdering av om dette bør begrenses til drengsgrøfter for gravfelt som er tatt i bruk, eller at det eventuelt skilles på drengsgrøfter i gravfelt og drengsgrøfter utenfor gravfelt. Det bør vurderes om drenering skal nevnes i forskriftens §5 som endring av gravplass.

ILP er svært skuffet over at ny forskrift ikke har drøftet krav/egenskaper til jordforhold ved nyanlegg eller kontroll av ulike målbare verdier før arealet kan tas i bruk. Det har arealmessige og samfunnsøkonomiske store, positiv konsekvens å få ned omløpstiden og få økt gjenbruken av graver. Dagens kunnskap om jordbunnsforhold, geoteknikk og tekniske, maskinelle hjelpemidler gjør at krav ikke vil rukke ved prinsippet om at det skal kunne anlegges gravplass «alle» steder i landet.

7.3 Krav til jordoverdekning

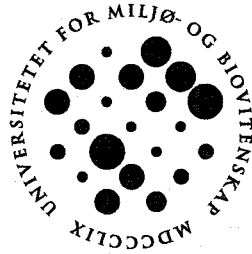
Det er gledelig at jordoverdekningen generelt reduseres fra 1m til 0,8m ut fra nedbrytningstid for kiste og lik, samt økt gjenbruksmulighet der man ellers var avhengig av terrengheving. Redusert jordoverdekning fra 1m til 0,8 m får naturlig konsekvens også for jordoverdekning ved gravlegging i dobbel dybde og jordoverdekning av urner nedsatt i kistegrav. §§ 14 og 18 forventes justert i endelig forskrift.

9. Anonym og navnet minnelund

Det er positivt med tilrettelegging for nye gravleggingsformer.

ILP mener det her er snakk om **gravfelt med unavet grav/umerket grav** hvor det kan plasseres minnesmerke uten navn, eller **gravfelt med navnet grav/merket grav** hvor grav kan gjøres kjent og det skal plasseres minnesmerke med navn og data på de gravlagte. Det er ulogisk å benevne disse to gravfeltypene for lund.

Det bør vurderes om anonym grav i det heletatt skal knyttes til særskilt gravfelt. Stedvis kan det være aktuelt og tilstrekkelig å benytte ledige graver på ordinære gravfelt ved anonym gravlegging. Videre bør forskriften fange opp det forholdet at det stedvis praktiseres at pårørende er tilstede ved nedsetting av urne på «anonymt

felt». Man kan hevde at da dekkes behovet av tradisjonell grav uten gravminne, men praksisen tilsier altså ikke det. Forskriften bør formuleres slik at dette blir i samsvar med praksis bl.a fordi det ikke er tillatt å spre aske på gravplass. Videre anbefales det å ta ordet lund ut av forskriften. Dette vil ikke være til hinder for at man lokalt velger å kalle felt med felles minnesmerke for navnet minnelund.

10. Gravminner

10.1 Dimensjoner på gravminner.

Det er positivt med en klarere hjemmel for generelle dispensasjoner om gravminnenes dimensjoner. ILP mener det også må åpnes for at:

- eksisterende gravfelt, ut fra at gravfelt fra tidsperioden før 1997, kan være planlagt med begrensninger på gravminnene som del av en helhetlig arkitektonisk komposisjon
- ved endring av gravfelt, ut fra at eldre gravfelt med små kistegraver omdisponeres til urnegraver og i den sammenheng teoretisk dobler gravminnetettheten, kan gi behov for å begrense størrelsen, definere hovedformen eller annet vedrørende gravminner.

10.2 Fundament

ILP ser at kravet om ikke synlig fundament over bakken stedvis er uforenlig med topografi og orienteringen på gravene.

11. Helse-, miljø og sikkerhet

11.2 Krav til kiste

Det er satt et generelt krav om at materialer og utstyr på/i kiste skal være nedbrytbart innen gjeldende fredningstid. Likevel bør det vurderes inntatt krav til overflatebehandling av kiste, da behandlet/malt overfalte øker omløpstiden i forhold til ubehandlet tre. Det stilles også spørsmål til entydigheten i uttrykket «forarbeidet av trevirke» i gjeldende forskrift.

Det bør settes krav til materialer i svøp, fyllstoff og likklede/klær benyttet i kiste av hensyn til nedbrytningstiden.

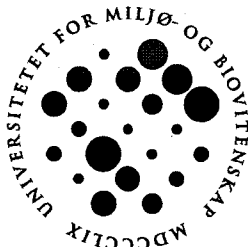
11.3 Krav til urne

Tillatt høyde på inntil 40cm bør vurderes om er tjenlig sett i sammenheng med kravet om 50cm overdekning og nedsetting av urne i kistegrav med 80cm overdekning.

Annet:

Aske etter kremasjon

ILP vil generelt peke på den svært ulike holdningen til aske som råder blant fylkesmennene og det som framkommer i gravferdsloven med forskrift. Fylkesmennene viser en rasjonell holdning til askespredning. Det gir seg utslag i at ansvaret for håndtering av asken fra uthenting på krematoriet til spredning i praksis overlates til pårørende uten annen kontroll enn en signert bekreftelse på at askespredning har skjedd på omsøkt sted. Det norske samfunn godtar med dette to ulike holdninger til aske. Det er skuffende at det mer rasjonelle synet på aske ikke også synliggjøres i ny forskrift ved å åpne for alternativ håndtering av aske permanent eller midlertidig i tilknytning til gravplasser. Det være seg ulike løsninger for å spre aske på kjent sted på gravplass, i rennende vann på gravplass, fra båt i tilknytning til gravplass, mulighet for kolumbarium/urnehaller før gravlegging eller spredning av asken for å nevne noen eksempler. Videre savnes en aksept for deling av aske, all den tid vi gravlegger delt aske fra utlandet.

§ 7. Utrustning og adkomst

Gjerde og port

Dagens krav til lukkbar port bør erstattes av entydig inngangsparti som avgrenser gravplassen fra omgivelsene. Dagens krav til gjerde bør erstattes med entydig overgang mellom gravplass og omgivelsene. Dette pga gjeldende praksis for manglende porter, og nyanlegg i tilknytning til ulike park- og naturområder.

Vei over gravplass

Dagens ordlyd *Ingen kan ha vegrett over kirkegård* bør modifiseres eller suppleres slik at gravplassens internveier kan bli del av et helhetlig park- turveisystem uten porter, gjerder og særskilte reguleringsformål. By og bynære gravplasser bør kunne være del av en overordnet grønnstruktur og turveistruktur.

Behov for en veiledning til gravferdsloven med forskrift

Det anbefales at FAD utarbeider en veiledning til gravferdsloven med forskrift. Med redusert ansvarsområde for «kirkegårdskonsulenten» til kun å være rådgiver for bispedømmerådene, er en veiledning nødvendig til forvaltningene og planleggere av gravplasser.

Med hilsen

Tore Edvard Bergaust
Seksjonsleder

Kirsten G. Lunde
Professor II, planlegging av gravplasser